

аналізу полягає у побудові економічно обґрунтованої оцінки ефективності й інтенсивності діяльності суб'єктів господарювання та у пошуку резервів їх підвищення.

Таким чином, важливою функцією в управлінні підприємством є контроль, в межах якого за допомогою інформаційно-аналітичних даних має здійснюватися оцінка результативності функціонування всіх наявних бізнес-процесів, формуватися належний зворотний зв'язок між управлінським персоналом всіх рівнів, забезпечуючи прийняття ефективних управлінських рішень, оскільки в умовах наявної конкуренції є потреба у формуванні нових підходів до контрольно-аналітичних функцій системи управління.

Петраковська О.В.,

к.е.н., доцент,

доцент кафедри обліку та оподаткування

Юрченко О.А.,

к.е.н., доцент

кафедри обліку та оподаткування

Національна академія статистики,

обліку та аудиту

(м. Київ)

АНАЛІЗ ВКЛАДНИХ ОПЕРАЦІЙ УЧАСНИКІВ ФОНДУ ГАРАНТУВАННЯ ВКЛАДІВ ФІЗИЧНИХ ОСІБ

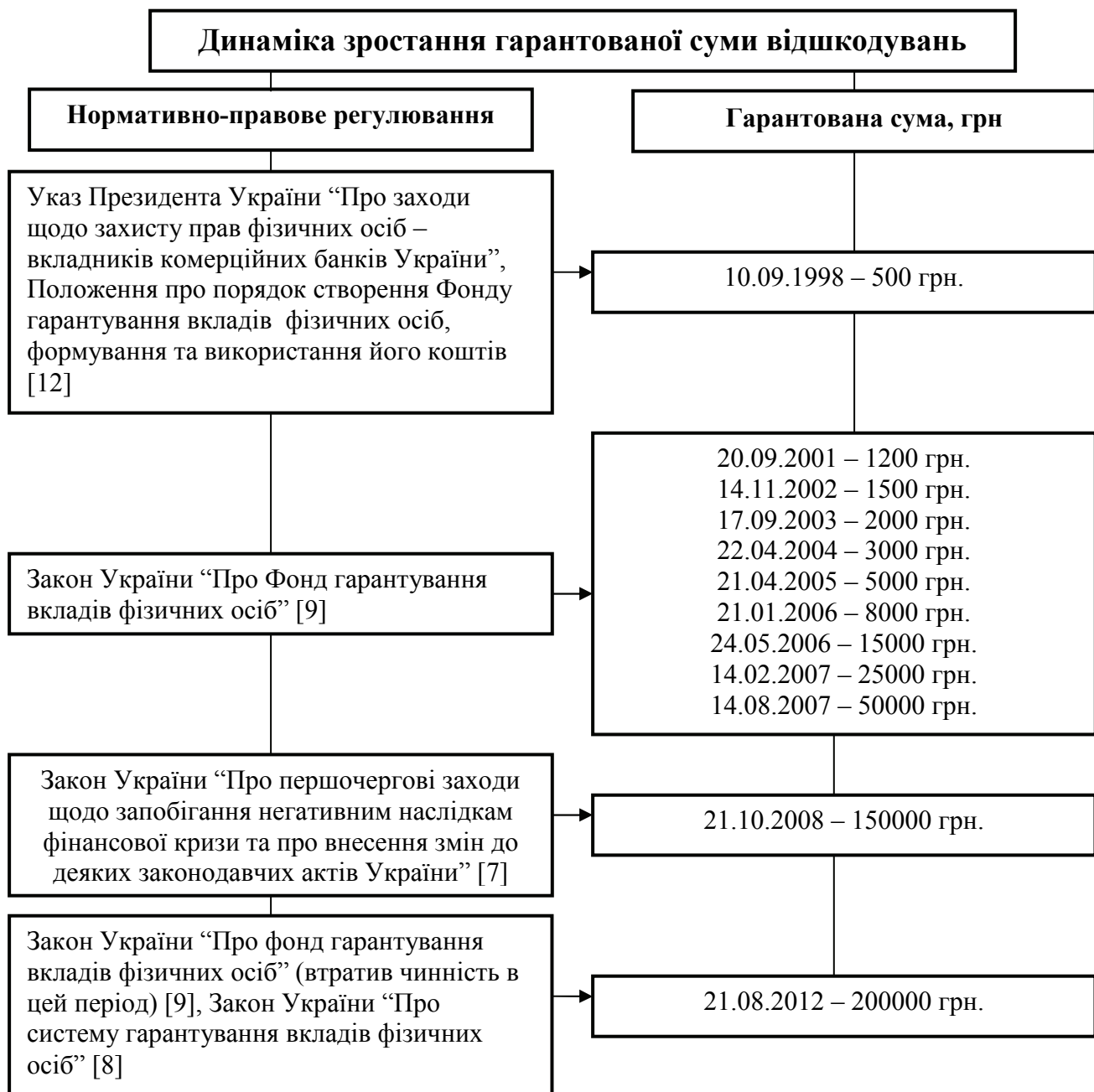
Однією з головних складових фінансової безпеки країни є система гарантування вкладів фізичних осіб. Створення української системи гарантування вкладів населення є спеціальною програмою, яка реалізується з метою укріплення довіри громадян до банківської системи, стимулювання залучення заощаджень громадян в економіку, підтримання внутрішньої стійкості банківського сектору [3].

Дослідженням системи гарантування вкладів фізичних осіб в Україні займалися такі науковці: К. Алексійчук [1], В. Бобиль [2], Н.П. Дребот [3], О.І. Заславська [4], А.Г. Олексин, А.В. Дембіцька [5], В. Саєнко [11] та інші. Науковці дослідили основи функціонування системи гарантування вкладів у цілому, а також виділили переваги й недоліки функціонування системи захисту вкладів в Україні.

Водночас проблеми діяльності Фонду гарантування вкладів фізичних осіб (ФГВФО) в умовах економічної нестабільності ще потребують додаткового дослідження та розроблення пропозицій щодо підвищення ефективності його функціонування.

З метою забезпечення захисту інтересів фізичних осіб – вкладників комерційних банків, створення фінансових можливостей для відшкодування їм коштів у разі неможливості виконання банками вимог вкладників щодо повернення коштів у 1998 році Указом Президента України “Про заходи щодо захисту прав фізичних осіб – вкладників комерційних банків України” було встановлено створити ФГВФО [12].

Динаміка зростання гарантованої суми відшкодувань наведена на рис. 1.

Рис. 1. Динаміка зростання гарантованої суми

Джерело: складено на підставі [12,9,7,8]

Станом на 01.02.2019 року учасниками ФГВФО було 77 банків, які мали ліцензію Національного банку України на право надання банківських послуг (табл. 1).

Таблиця 1

Динаміка вкладів фізичних осіб в учасниках Фонду гарантування вкладів фізичних осіб за період з 01.02.2019 – 01.01.2020 рр.

Період	Кількість банків-учасників	Кількість вкладників, тис. вкладників	Сума вкладів фізичних осіб, млн грн		
			Загальна сума вкладів, млн грн	В національній валюті, млн грн	в іноземній валюті, млн грн
01.02.19	77	40 980	437 408	257 832	202 280
01.03.19	77	41 236	438 192	261 255	199 057
01.04.19	77	41 546	443 618	242 130	201 487
01.05.19	77	41 659	443 883	247 021	196 861
01.06.19	75	41 704	437 816	240 061	197 755
01.07.19	75	41 903	451 943	256 453	195 490
01.08.19	75	42 177	440 787	249 837	190 949
01.09.19	75	42 492	448 235	252 861	195 374
01.10.19	75	42 674	443 553	255 153	188 400
01.11.19	74	42 997	458 882	258 977	199 905
01.12.19	74	43 261	462 917	268 628	194 289
01.01.20	74	43 379	474 440	279 481	194 959

Джерело: сформовано за даними [6]

Дані табл. 1 свідчать, що за станом на 01.02.2019 р. кількість банків у ФГВФО становила 77 одиниць. За станом на 01.02.2020 р. їхня кількість зменшилась до 74 банків – учасників, а кількість вкладників збільшилась. Загальна сума вкладів за станом на 01.02.2019 р. становила 437 408 млн грн, і на 01.01.2020 р. досягла 474 440 млн. грн, тобто зросла у результаті збільшення вкладів в національній валюті.

У 7 банках, кількість вкладників в кожному з яких понад 1 млн. осіб, зосереджено загалом 32,1 млн. вкладників, що складає 78,9% від загальної кількості вкладників по Фонду (табл. 2).

**Банки, в яких зосереджена найбільша кількість вкладників
станом на 01.01.2019 р.**

№ з/п	Назва банку	Кількість вкладників, тис. осіб			Сума вкладів усього, тис. грн	Сума можливого відшкодування	
		усього	% до всього	в т. ч. в ін. валюті		Кількість, тис. осіб	Сума вкладів, тис. грн
1	АТ КБ “ПРИВАТБАНК”	21 477	52,8	3 882	190 105	16 177	132 152
2	АТ «РАЙФФАЙЗЕН БАНК АВАЛЬ»	2 369	5,8	94	26 730	1 752	16 589
3	АТ “УКРСИББАНК”	2 091	5,1	199	18 708	1 337	11 062
4	АТ “АЛЬФА-БАНК”	1 823	4,5	127	31 048	700	14 188
5	АТ “ПУМБ”	1 743	4,3	88	17 162	638	8 175
6	АБ “УКРГАЗБАНК”	1 377	3,4	83	21 423	494	11 540
7	АТ “АКЦЕНТ БАНК”	1 219	3,0	67	3 197	453	2 832
	Всього по банках	32 099	78,9	4 540	308 373	21 551	196 538
	% до всього по Фонду	78,9	78,9	77,3	70,3	85,6	75,8
	По Фонду загалом	40 677	100,0	5 873	438 353	25 178	259 362

Джерело: сформовано за даними [10]

За 2018 рік сума вкладів збільшилась на 24,6 млрд. грн. або на 5,9% до 438,4 млрд. грн. Для порівняння за 2017 рік збільшення суми вкладів склало 31,6 млрд. грн або 8,3%. Загальна сума вкладів в банках з державною часткою складає 238,0 млрд. грн або 54,3% до загальної суми вкладів по Фонду [10].

У табл. 3 наведена динаміка вкладних операцій учасників Фонду з фізичними особами за період з 01.01.2018 – 01.01.2019 рр.

Таблиця 3

**Динаміка вкладних операцій учасників ФГВФО
за період з 01.01.2018 – 01.01.2019 рр.**

№	Вкладні операції банків з фізичними особами	01.01.2018	01.01.2019	Відхилення +/-
1	2	3	4	5
1	Кількість учасників Фонду, в т.ч.:	83	77	-6
–	неплатоспроможні	2	1	-1
2.1	Сума вкладів фізичних осіб, млрд. грн.	413,8	438,4	24,6
–	у т.ч. в національній валюті, млрд. грн.	203,7	236,7	33,0
–	в іноземній валюті, млрд. грн	210,0	201,7	-8,3

Продовження табл. 3

1	2	3	4	5
2.2	Кількість вкладників, млн. осіб	41,0	40,7	-0,3
2.3	процент повного покриття к-ті вкладників Фондом, %	98,5	98,4	- 0,1
2.4	Сума можливого відшкодування Фондом, млрд. грн.	238,0	259,4	21,4
2.5	Середній розмір вкладу, грн.	10 104	10 776	672

Джерело: сформовано за даними [10]

У 2018 році продовжилось значне зростання загальної суми вкладів фізичних осіб, яке за рік становило 24,6 млрд грн або 5,9%, що відбулось за рахунок значного приросту вкладів в національній валюті на 33,0 млрд. грн або на 16,2% (з 2016 зберігається високий темп приросту), в той час як рівень зменшення вкладів в іноземній валюті в гривневому еквіваленті становить «-»8,4 млрд. грн або «-»4,0%, в доларовому еквіваленті вклади в іноземній валюті продовжили зменшуватись («-» 0,2 млрд доларів США або «-»2,7% до 7,28 млрд. доларів США), спостерігається скорочення темпів їх падіння в порівнянні з 2017 роком [10].

Узагальнення пропозицій щодо удосконалення системи гарантування вкладів в Україні в сучасних наукових публікаціях наведено в табл. 4.

Таблиця 4

Узагальнення пропозицій щодо удосконалення системи гарантування вкладів в Україні в сучасних наукових публікаціях

Автор	Характеристика пропозицій
1	2
А.Г. Олексин, А.В. Дембіцька [5]	Реструктуризація ФГВФО у Фонд гарантування вкладів, розширивши його повноваження і на юридичних осіб.
	Посилити відповідальність власників банків за доведення банку до неплатоспроможності аж до відповідальності своїм майном і безоплатної націоналізації неплатоспроможних банків, для яких неможливо знайти інвесторів.
	Розроблення диференційованих ставок регулярного збору – стимулюючої системи щодо підвищення якості управління ризиками в банках – учасниках ФГВФО.
Н.П. Дребот [3]	Для вдосконалення системи гарантування вкладів потрібно підвищити відповідальність вкладників за ступенем процентного ризику. Для цього треба визначати суму гарантування відповідно до величини процентної ставки депозиту, тобто залежно від ступеня ризику, на який свідомо зважилися вкладники на момент підписання депозитного договору.

Джерело: сформовано на підставі [5,3]

Отже, реалізація вищевказаних заходів призведе до підвищення довіри вкладників до банківської системи, що підвищить стабільність фінансового сектора України.

Список використаних джерел:

1. Алексійчук К. Фінансовий контроль у системі гарантування банківських вкладів / К. Алексійчук // Митна справа. 2012. № 2 (80). С. 123–129.
2. Бобиль В. Удосконалення системи гарантування вкладів в умовах сучасної фінансової кризи / В. Бобиль // Вісник Національного банку України. 2012. № 7. С. 24–29.
3. Дребот Н.П. Фонд гарантування вкладів фізичних осіб в Україні: діяльність і перспективи розвитку / Н.П. Дребот // Вісник університету банківської справи. – 2015 № 2 (23). – С. 27-34.
4. Заславська О. І. Тенденції розвитку гарантування вкладів фізичних осіб в Україні / О. І. Заславська // Вісник Волинського інституту економіки та менеджменту. – Випуск 16, 2016. – С. 121-129.
5. Олексин А.Г., Дембіцька А.В. Фонд гарантування вкладів фізичних осіб в Україні: основні напрями діяльності та подальше вдосконалення / А.Г. Олексин, А.В. Дембіцька // Глобальні та національні проблеми економіки. – Випуск 23. – 2018. – С. 512-517.
6. Офіційний сайт Фонду гарантування вкладів фізичних осіб. URL: <http://www.fg.gov.ua/statystyka>
7. Про першочергові заходи щодо запобігання негативним наслідкам фінансової кризи та про внесення змін до деяких законодавчих актів України: Закон України від 31.10.2008 № 639-VI. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/639-17>
8. Про систему гарантування вкладів фізичних осіб : Закон України від 23.02.2012 № 4452-VI. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/4452-17>
9. Про Фонд гарантування вкладів фізичних осіб: Закон України від 20.09.2001 № 2740-III (втратив чинність) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2740-14>
10. Річний звіт Фонду гарантування вкладів фізичних осіб за 2018 рік. URL: http://www.fg.gov.ua/images/docs/reports/Звіт_Фонду_2018_ukr.pdf
11. Саєнко В. Організаційне забезпечення механізму державного гарантування захисту прав вкладників – фізичних осіб: автореф. дис. ... канд. наук з держ. упр.: 25.00.02; Донец. держ. ун-т упр. Донецьк, 2011. 20 с.
12. Указ Президента України “Про заходи щодо захисту прав фізичних осіб - вкладників комерційних банків України” від 10.09.1998 № 996/98. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996/98>